

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL

☒ 1054 Budapest, Alkotmány u. 5.

☎ 472-8864 ☎ Fax: 472-8860

Vj-46/2004/46.

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa az **Északhír Hírlap Kereskedelmi Rt.** ellen gazdasági erőfölénnyel való visszaélés miatt indult versenyfelügyeleti eljárásban – nyilvános tárgyaláson – meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t

A Versenytanács az eljárást megszünteti.

A határozat felülvizsgálatát a kézbesítéstől számított harminc napon belül a Fővárosi Bírósághoz címzett, de a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtandó keresettel kérheti az eljárás alá vont vállalkozás.

I.

A tényállás

- 1.) Az újságok (napilapok, hetilapok, havi és egyéb lapok) nagykereskedelmével foglalkozó Északhír Hírlap Kereskedelmi Rt. (továbbiakban: Északhír) 100 %-os részvénytulajdonosa a Magyar Lapterjesztő Rt. (Lapker Rt.), mely további kilenc újság nagykereskedelemmel foglalkozó vállalkozás többségi részvény- vagy üzletrész tulajdonosa. A Lapker Rt. többségi tulajdonában álló tíz vállalkozás (a továbbiakban együtt: Lapker-csoport) – az ország egész területét lefedően – mintegy 450 kiadó több mint 1.100 újságát értékesíti a fogyasztókkal közvetlen kapcsolatba kerülő hírlapárusok részére.
- 2.) A Lapker Rt. a többségi tulajdonában álló tíz vállalkozás között felosztotta az ország területét. Az Északhír értékesítési területe Borsod- és Heves megye.
- 3.) Az Északhír (mint megbízó) és az egyes hírlapárusok (mint megbízottak) között létrejött „Megállapodás”-ok azonos szerkezetűek, annak egyes elemi (az óvadék fizetés kötelezettsége és mértéke, a terjesztési díj, a fizetési mód, stb.) azonban egyedi megállapodás tárgyai. Az Északhír kb. 1200 hírlapárussal áll szerződéses kapcsolatban, melyek egy része más tevékenység mellett, az arra kialakított helyiségben (élelmiszerbolt, üzemanyag töltőállomás, vendéglátóegység, lottózó, posta) végzi.
- 4.) A Megállapodás 5. pontja értelmében a „Megbízó – ha ennek megbízón kívüli akadálya nem áll fenn – a keresletnek megfelelő példányszámot biztosítja.”

- 5.) A Megállapodás 8. b. pontja szerint „A terjesztési határidő lejártáig el nem adott lapok (remittenda) visszaadásához naponta a megbízó 2 féle (zúzdás, visszavett) remittenda jegyzéket biztosít. A megbízott – ezek kíséretében – a jegyzékben szerepeltetett lapok el nem adott példányait visszaküldi.”
- 6.) A Megállapodás 8. e. pontja értelmében a „Megbízó a heti – külföldi lap forgalmazása esetén havi – forgalomról elszámolást készít a megbízott részére. A megbízott vállalja, hogy a heti – külföldi lap forgalmazása esetén a havi – elszámolás alapján megállapított tartozás összegét a megjelölt határidőig kiegyenlíti.” A 9. b. pont szerint „Amennyiben a megbízott a heti, havi számla végösszegét az azon feltüntetett határidőig nem egyenlíti ki, úgy a megbízó jogosult a mindenkori jogszabályok szerinti késedelmi kamat felszámítására.”

II.

Az eljárás megindítása

- 7.) A Gazdasági Versenyhivatal a piaci szereplők jelzései alapján tudomást szerzett arról, hogy az Északhír a hírlapárusok igényeit figyelmen kívül hagyva, azok által nem igényelt, illetve az igényeltnél nagyobb számú újságot ad át értékesítésre, mely magatartás vizsgálatára a Gazdasági Versenyhivatal a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló, módosított 1996. évi LVII. Törvény (Tpv.) 67. § (1) és 70. § (1) bekezdése alapján versenyfelügyeleti eljárást indított.

III.

Az Északhír álláspontja

- 8.) Az Északhír hivatkozott arra, hogy a lapterjesztés lényege a bizományosi konstrukció, melyben a lapok kiadói határozzák meg a terjesztésre kerülő lapok példányszámát. Ennek során a cél nem az, hogy ne maradjon eladatlan lap, hanem az, hogy ne legyen kielégítetlen kereslet.
- 9.) Az előzőekből kiindulva az Északhír határozza meg a tevékenység megindításakor a hírlapárus részére az induló lapválasztékot. Ennek során figyelembe veszik ugyan a hírlapárus igényeit, azzal a tájékoztatással azonban, hogy utóbb újonnan bevezetett lapok diszponálásra is sor kerülhet. Az Északhír számítógépes lapszabályzási rendszert működtet, amely objektív szempontok alapján vezérli a rendszert, vagyis azt, hogy az Északhír az egyes hírlapárusoknak az egyes lapokból milyen példányszámot diszponál. Álláspontja szerint mindez amellet, hogy gazdaságilag indokoltnak tekinthető, a sajtószabadságot is szolgálja. Tapasztalatai szerint ugyanis, ha a hírlapárus tág keretek között dönthet a megrendelt lapokról, akkor szubjektív érdeklődése vagy politikai szimpátiája dönti el, hogy mely lapokat ne árusítson.
- 10.) Az Északhír hivatkozott arra, hogy a hírlapárusok teljes remissziós joggal rendelkeznek: az Északhír a nem eladott lapokat (a remittendát) teljes egészében visszaveszi, így az el nem adott példányokból a hírlapárusnak nem származik

vesztesége. 2003. évben a remittenda aránya 36,3 – ezen belül a havi és egyéb lapok esetében 44,5 – százalék volt.

- 11.) Nem vitatta ugyanakkor az Északhír, hogy az értékben számított lapforgalom több mint 40 %-át kitevő havi és egyéb lapok esetében – számlázási rendszere következtében – három héten keresztül a hírlapárus bevételei nem nyújtanak fedezetet az általa kibocsátott számlára. Átlagos feltételekre végzett számításai szerint az első héten 65, a második héten 53, a harmadik héten 55 % a bevétel és a számla szerinti fizetések aránya, és csak a negyedik héten kerül egyensúlyba a bevétel és a számla összeg. Ha azonban a napi- és hetilapok is figyelembevételre kerülnek (amelyeknél a hírlapárusnak a számlázást megelőzően keletkeznek bevételei), akkor a fenti értékek 91; 76; illetve 77 százalék. Álláspontja szerint az ily módon a hírlapárusnál jelentkező forgóeszköz finanszírozási igény nem számít szokatlanoknak.
- 12.) Összegezve az Északhír nem vitatta, hogy a hírlapárusoknak hátrányos a havi- és egyéb lapoknál jelentkező előfinanszírozási kötelezettség. Álláspontja szerint azonban az általa alkalmazott kereskedelmi konstrukció egészét kell vizsgálni: az előzőek szerinti hátrányt a konstrukciónak a hírlapárus számára előnyös elemeivel együtt kell mérlegelni. Előnynek minősítette, hogy
- a hírlap kiskereskedelemben nincs árverseny;
 - az eladhatatlan termékek (remittenda) árát a hírlapárus visszakapja;
 - a napi- és hetilapok esetében más áruk finanszírozására használható készpénztöbblet jelentkezik a hírlapárusnál.
- 13.) Az előzőekre tekintettel úgy ítélte meg az Északhír, hogy a hírlapárusok pénzügyi kötelezettség vállalása és kockázata összességében jóval kedvezőbb a többi fogyasztói termék kiskereskedésnél, gyakorlatilag minden kockázatot az Északhír (mint nagykereskedő) visel, a hírlapárusnak gyakorlatilag nincsenek a tevékenységgel való felhagyás esetén nem megtérülő (un. elsüllyedt) költségei.
- 14.) Mindezek alapján az Északhír jogsértés hiányában kérte az eljárás megszüntetését.

IV.

A jogi értékelés

- 15.) A Tpv. 22. § (1) bekezdése szerint gazdasági erőfölényben van az érintett piacon (14. §), aki gazdasági tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytathatja, anélkül, hogy piaci magatartásának meghatározásakor érdemben tekintettel kellene lennie versenytársainak, szállítóinak, vevőinek és más üzletfeleinek vele kapcsolatos piaci magatartására.
- 16.) A hírlapárusok Borsod- és Heves megye területén – mint érintett földrajzi piacon (Tpv. 14. § (3) bekezdés) – gyakorlatilag csak az Északhirtől szerezhetik be az értékesítendő újságokat, és más vállalkozásnak az ezen piacra történő belépése sem valószínűsíthető, figyelembe véve azt is, hogy az ország már

területein működő további hírlap nagykereskedők az Északhírtől nem független vállalkozások (Tpv. 15. § (1) bekezdés b.) pont).

- 17.) A 16.) pont szerinti helyzet általános szabályként gazdasági erőfölényt jelent a vállalkozás számára, mert üzletfelei ésszerű máshoz fordulási lehetőségének hiánya általában azzal is jár, hogy a vállalkozásnak érdemben nem kell tekintettel lennie azok vele kapcsolatos várható piaci magatartására.
- 18.) Az Északhírnek a hírlapárusokkal szembeni gazdasági erőfölényes helyezte szempontjából azonban a Versenytanács szükségesnek ítélte a köztük létrejött Megállapodások értékelését is. A gazdasági erőfölénnyel összefüggésben a Megállapodások keretei között végzett hírlapárusi tevékenység esetében az alábbi körülmények bírnak jelentőséggel:
- nincsenek olyan kifejezetten a tevékenység végzéséhez szükséges beruházások, amelyek az adott tevékenységből való kivonulás esetén nem használhatók más célra, illetve csak jelentős veszteséggel értékesíthetők;
 - az értékesítendő áruk (a lapok) nem kerülnek a hírlapárus tulajdonába, azok a tevékenység abbahagyása esetén külön költség nélkül visszajuttathatók az Északhír részére (a havi- és egyéb lapok tekintetében meglévő „előfinanszírozás” ugyan terhet jelent a hírlapárus részére, azonban az értékesítés sikertelensége esetén az végsősoron nem a hírlapárust terheli);
 - a hírlapárusnak nem kell hozzájárulnia az adott áruk eladásához kapcsolódó (pl. szállítási) költségekhez, illetve az értékesítés ösztönzéséhez kapcsolódó (pl. reklámozási) költségekhez.
- 19.) Az előzőekre is tekintettel a Versenytanács osztotta az Északhír azon álláspontját (lásd 13. pont), hogy a hírlapárusok üzleti kockázata a szokásos kiskereskedelmi tevékenységénél lényegesen alacsonyabb, mert a Megállapodás szerinti hírlapárusítási tevékenység esetében csak minimális mértékben lehetnek olyan (un. elsüllyedt költségek), amelyek a tevékenységgel való felhagyás esetében már soha nem térülhetnek meg.
- 20.) Mindezek alapján a Versenytanács álláspontja szerint az Északhír gyakorlatilag kizárólagos érintett piaci jelenléte ellenére a vele szerződéses jogviszonyban álló hírlapárusokkal szemben nincs gazdasági erőfölényben, mert a Megállapodás egészének a hírlapárusok számára indokolatlanul hátrányos módon történő alakítása esetén számolnia kell azzal, hogy a hírlapárus a Megállapodásból számottevő veszteség nélkül képes kilépni. Az adott esetben tehát az erőfölény hiánya – szemben az általános jellemző helyzettel – nem az üzletfelek ésszerű máshoz fordulási lehetőségéből adódik, hanem abból, hogy a hírlapárus számára nem jelent számottevő üzleti kockázatot a Megállapodás esetleges megszűnése.
- 21.) Gazdasági erőfölény hiányában az azzal való visszaélés értelemszerűen nem állapítható meg. Ezért a Versenytanács a Tpv. 77. § (1) bekezdés j.) pontja szerinti határozatában a Tpv. 72. § (1) bekezdés a.) pontja alapján az eljárást jogsértés hiányában megszüntette.
- 22.) A Versenytanács hangsúlyozza, hogy a hírlap nagykereskedelem adott földrajzi piacán gyakorlatilag versenytárs nélkül tevékenykedő Északhír gazdasági

erőfölényének hiánya nem általános érvénnyel igaz, hanem az alkalmazott kereskedelmi forma következményeként. Nevezetesen azért, mert a közte és a hírlapárosok közötti Megállapodás versenyjogi értelemben olyan ún. ügynöki jellegű megállapodásnak minősül, melyben – a 18. pontban részletezettek szerint – a hírlapárosok tevékenységéből hiányzik a szokásos vállalkozói kockázat. Utal a Versenytanács arra is, hogy a versenyjog az ügynöki megállapodásokat a verseny korlátozása szempontjából is speciálisan kezeli: a nemzetközi és azzal összhangban a magyar versenyjogi gyakorlat is olyannak tekinti az ügynöki jellegű megállapodásokat, melyekre nem alkalmazható az EK Szerződés 81. cikk (1) bekezdése, illetve a Tpvt. 11. §-a (a Bizottság 2000/C291/01. számú közleménye, a Versenytanács Vj-91/2000. számú határozata).

- 23.) Megjegyzi a Versenytanács azt is, hogy az Északhír gazdasági erőfölényének előzőek szerinti hiánya természetesen nem zárja ki azt, hogy a Megállapodás megszűnése ne járjon bizonyos hátrányokkal a hírlapáros számára, különösen akkor, ha a hírlapárosi tevékenységet alapvetően kizárólagos jelleggel végzi. A Versenytanács álláspontja szerint azonban
- egyrészt ezek a hátrányok – a szokásos vállalkozói kockázat hiányában – nem vállalkozási jellegűek, hanem éppen abból fakadnak, hogy a hírlapáros tevékenysége (még ha vállalkozási formában is valósul meg) tartalmát tekintve a megbízó vállalkozás tevékenységébe való „munkavállalói” tartalommal bíró integrálódást jelent;
 - másrészt a szerződéses szabadságnak az egyik fél „védelme” érdekében történő korlátozása a Tpvt. 21. § alapján csak akkor indokolt, ha az adott szerződéses kapcsolat a fogyasztói jólétre negatívan hat (például a választék szűkülésével, a kibocsátás csökkenésével, vagy az árak emelkedésével jár), ami azonban a jelen ügyben nem volt megállapítható.

- 19.) A jogorvoslati jogra vonatkozó rendelkezés a Tpvt. 83. § (1) – (2) bekezdésén alapul.

Budapest, 2004. november 9.